

De vertrekkende boeren woonden en werkten in het landschap en waren daar deel van. Hun werk wordt overgenomen door een steeds grootschaliger en karakterlozer landbouw. Hun boerderijen worden overgenomen door buitenlui wiens betrokkenheid bijna exclusief op het eigen erf gericht is. Hierdoor komt de landschappelijke kwaliteit van het platteland steeds verder onder druk te staan. Buitenlui horen bij de oorzaken van dit probleem, ze zijn niet de oplossing.

Buitenlui zijn bezig met hun droom: een boerderijtje met wat grond, wat beesten, een mooie grote tuin en vooral privacy, véél privacy. Vaak past daar een poel bij, of een hooilandje, of een houtwal. Dat is dan mooi meegenomen. Maar daar houdt het dan ook mee op. Er zijn er natuurlijk ook die in hun wereldje zoveel mogelijk natuurwaarden proberen te realiseren. Maar ook voor hen geldt: in hún wereldje. Daarbuiten heersen mestinjector, maïshakselaar en maai-balk.

Het is een idee-fixe dat dit te wijten is aan te weinig voorlichting. Buitenlui zijn doorgaans behoorlijk assertief en zelfverzekerd. Dat moet je zijn om een boerderij te kunnen verwerven, verbouwen en beheren. Ze laten zich niet snel overtuigen. Als ze kennis nodig hebben, gaan ze die zelf wel zoeken. Wat ze mooi vinden, dat doen ze. En vooral: ze voelen zich niet verantwoordelijk voor wat er buiten hun erf gebeurt. Zelf ben ik niet anders.

Harrie Weersink, woonboerderijbewoner

Reactie op het artikel Drukbegrazing met schapen als methode om vergraste droge heide om te vormen in structuurrijke heide

(Particuliere collectie, voorheen collectie Simonis & Buunk, kunsthandel, Ede.)

Het artikel van Sjraar van Beek over drukbegrazing met schapen in het novemnummer van ons vakblad is mij uit het hart gegrepen. Dat is niet in de eerste plaats omdat ik als jeugdig schepershulpje met eigen ogen heb kunnen zien wat de gevolgen van intensieve begrazing van de lokale schaapskudde op de vegetatie van de Kraloosse heide waren. Andere vegetatiekundige leken, zoals de schilder Herman Johannes van der Weele hadden dat lang voor mij ook al gezien, zie hieronder 'Herder met schaapskudde op de hei', van Herman Johannes van der Weele (1852-1930). De schapen gaan voor het gras, dat is duidelijk. Een bevriende beheerder van heideterreinen meende er *Molinia* in te herkennen.

Belangrijker is dat afplaggen uit landschappelijk en aardkundig oogpunt een aantal bezwaren heeft. De storende littekens van afplagde stroken blijven vanuit de lucht jarenlang zichtbaar. Op de Boshoverheide heeft een cultuurhistorisch bijzondere eeuwenoude weg van het type zoals we van het Balloërveld kennen, daar behoorlijk van geleden (figuur 2). Erger is de schade die afplaggen toebrengt aan het podzolprofiel op de plaatsen waar de heide op dekzand groeit. De onverbrekelijke trits heide - podzol - dekzand is internationaal zo bijzonder dat Nederland een verplichting heeft daar zuinig mee om te gaan. Het is een deel van ons aardkundig erfgoed. Hoelang het duurt voordat een goed ontwikkeld heidepodzol is gevormd, hangt van een aantal factoren af. Maar als een recent micropodzol er al meer dan vijftig jaar over doet om enige centimeters dik te worden, moet je bij de sterk ontwikkelde podzolen onder heide toch al gauw in vele eeuwen denken. We hebben profielen gezien die door herhaald afplaggen hun oorspronkelijke A en E horizonten en zelfs delen van de Bh horizont hadden verloren, dus in totaal enige decimeters. Ter vergelijking: de meest geërodeerde zones in Europa, in de mediterrane gebergten, lijden een bodemverlies van circa 1,5 mm per jaar. Plaggen kan gezien worden als een heftige, abrupte vorm van versnelde bodemerosie, inclusief de bijbehorende afbraak van het bodemecosysteem. Onderzoek in de duinen heeft aangetoond dat de bodemfauna 13 jaar na het afplaggen nog weinig tekenen van herstel vertoonde. Fysische en ecologische processen worden geheel verstoord. Daarom is plaggen natuurbeschadiging.

Pim Jungerius

Afgeplagde stroken op de Boshoverheide, in een bundel tracés van een eeuwenoude internationale weg (tussen de pijlen). Dit cultuurhistorische relict heeft daar erg van geleden.

